

Araştırma Makalesi • Research Article

Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının CAMELS Yaklaşımıyla Karşılaştırmalı Analizi

A Comparative Analysis of Financial Performance of Deposit Banks Through CAMELS Approach

Semin Topaloğlu Paksoy*, Burak Çamurdan**, İsmail Çeviş***

Öz: Bankacılık sektörü, ekonominin en önemli unsurlarından biridir ve ülkenin büyümesine ve gelişmesine öncülük eder. Özellikle son yıllarda ekonomide yaşanan küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle bankacılık sektörü ciddi risklere veya krizlere maruz kalabilmektedir. Bu nedenle bankacılık sektörü, sürekli izlenmesi ve incelenmesi gereken bir faaliyet alanıdır. Riskleri henüz ortaya çıkmadan önlemek veya olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla bankaları izlemek ve denetlemek için çeşitli yöntemler uygulanmaktadır. CAMELS derecelendirme sistemi de bu yöntemlerden biridir. Bu sistem ABD'deki denetim otoriteleri tarafından geliştirilmiş ve birçok ülke tarafından güvenilir bir sistem olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmada Türkiye'de faaliyet gösteren kamu ve özel banka performanslarının karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Küresel finansal krizin yanı sıra yakın çevremizdeki ülkelerde yaşanan siyasal ve sosyal sorunlar ile bankaların uygulamaya koydukları yeni ürün ve stratejilerin etkileri neticesinde sergiledikleri performans karşılaştırılacaktır. Bankaların bu olguları barındıran 2010-2020 faaliyet dönemlerinde sermaye yeterliliği, likidite, karlılık ve piyasa riskine karşı duyarlılıklarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Performans analizi CAMELS yöntemi ile yapılmakta olup elde edilen sonuçlar, özellikle bazı özel bankaların devlet bankalarına göre üstünlüğünü sergilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Banka Performansı, Performans Analizi, CAMELS Yaklaşımı, Finansal Rasyolar, Risk Analizi

Abstract: The banking sector is one of the most important backbones of economy and it leads to the growth and development of the country. Especially with the effect of globalization and technological developments in the economy in recent years, the banking sector may be exposed to serious risks or crises. Therefore, the banking sector has many activities that require to be constantly monitored and examined. In order to monitor and inspect the banks' activities to obtain the problems that cause risks before they come or to minimize their negative effects, various numerical and statistical methods can be used. CAMELS rating system is one of these methods. This system was developed by supervisory authorities in the USA and has been accepted as a reliable system by

* Doç. Dr. Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü,
ORCID: 0000-0003-1693-0184 spaksoy@cu.edu.tr (Sorumlu yazar)

** Prof. Dr. Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
ORCID: 0000-0002-4342-2946 burak.camurdan@siirt.edu.tr

*** Prof. Dr. Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü,
ORCID: 0000-0001-6246-8707 icevis@pau.edu.tr

Cite as/ Atıf: Topaloğlu-Paksoy, S., Çamurdan, B. & Çeviş, İ. (2024). Mevduat bankalarının finansal performanslarının CAMELS yaklaşımıyla karşılaştırmalı analizi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(3), 1039–1053. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1303359>

Received/Geliş: 27 May/Mayıs 2023

Accepted/Kabul: 29 Nov/Kasım 2024

Published/Yayın: 30 Dec/Aralık 2024

many countries. This study aims to compare the performances of public and private banks operating in Turkey. In addition to the global financial crisis, the political and social problems experienced in the countries around us and the performance of banks as a result of the effects of new products and strategies they have implemented will be compared. It is aimed to evaluate the capital adequacy, liquidity, profitability and sensitivity of banks to market risk in the 2010-2020 operating periods that include these facts. For this reason, the comparative financial performance of public and private banks in Turkey is examined with the CAMELS approach. The results obtained show the superiority of some private banks over state banks in general.

Keywords: Banks Performance, Performance Analysis, CAMELS Approach, Financial Ratios, Risk Analysis

Giriş

Bankacılık sektörü finansal piyasalar içerisinde sahip olduğu ve üstlendiği görevler itibariyle büyük öneme sahiptir. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bankacılık sektöründe geçmişte pek çok risklere maruz kaldığı, ekonomik ve finansal krizlerden çok etkilendiği ve sarsıldığı hatta iflasa sürüklendiği görülmüştür. Finansal sisteme olan güvenin varlığı, diğer piyasalara göre daha hayati önem taşımaktadır. Buna örnek olarak, 2001 finansal krizinde Türkiye’de iflas eden bankalar verilebilir. O dönemde toplamda 24 adet kamu ve özel sermayeli bankanın 11 tanesi iflas etmiştir. Bunun tersi de söz konusudur. Bankacılık sektörü ekonomik kriz üretebilecek bir potansiyele de sahiptir. Örneğin 2008 mortgage krizinde, Amerika’da 8 milyon kişi işini, 6 milyon kişi evini kaybetti ve piyasalardan 5 trilyon dolar buharlaştı. Sağlam denilen fonlar, batmaz denilen kurumlar batarak piyasaları önemli derecede sarsmıştır (Gümüş ve Nalbantoğlu, 2015: 84). Bu örneklerin de açıkça sergilediği gibi kimi zaman finansal piyasalarda yaşanan kriz, makroekonomik krize dönüşerek ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir. Türkiye’de 1990’lı yıllarda yaşanan krizde, ağırlaşan iktisadi ve sosyal sorunlar bankacılık sektörünü olumsuz etkilediği gibi, bankacılık sektöründe artan yapısal ve yönetsel sorunlar da iktisadi sorunları artırarak paradoksal bir durumu oluşturmuştur (Akın, 2017: 30).

2001 finansal krizinin Türkiye’deki etkileri, ülke ekonomisine büyük yük oluşturmakla sonuçlanmıştır. Kriz döneminde kamu bankalarının görev zararları artmış; örneğin Ziraat bankasının görev zararı, aktiflerinin yarısından fazlasına ulaşmış (%56’sına), nakit temini için %115 faiz yüküne katlanmak zorunda kalmıştır. Özel bankalarda borçlanma faizi ise %97 seviyelerine çıkmıştır. 2008 krizin Türkiye’deki etkileri ise 2001 krizine göreli olarak ekonomiye daha az tahribat oluşturmuştur (Akın, 2017: 30). Bankaların 2008 yılında performanslarının düştüğü gözlenmiş olmasına rağmen küresel ölçekte yaşanan banka iflaslarının Türkiye’de yaşanmadığı görülmüştür (Solak, 2010; Erdoğan ve Karaca, 2018). Bu gelişmeler doğrultusunda Türk bankacılık sisteminin 2001 krizinden ders çıkararak geliştirildiği ve güçlendirildiği söylenebilir. Bankacılık sektöründe yaşanan bu gelişmeler, finansal piyasalardaki denetim ve gözetim sisteminin etkinliğinin artırılması için 1999 yılında kurulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun (BDDK) kurulması ile mümkün olmuştur. BDDK tarafından veya banka hissedarları gibi ilgili tarafların denetimi bağımsız bir şekilde yapılabilmesi için banka rasyolarının kullanılarak bankaların (ve diğer finansal kurumların) finansal sağlamlığının değerlendirilmesinin mümkün hale getirilmiştir. Bankalara ait güncel ya da tarihsel verilere diğer bir ifadeyle banka rasyolarına, Türk Bankalar Birliği tarafından erişim olanağının sunulması araştırmacılar ve diğer ilgililerin farklı yöntem ve teknikleri kullanarak analiz yapmalarını ve banka performanslarını incelemelerinin yolunu açmıştır. Başlangıçta çalışmalarda, Türk bankacılık sektöründe yaşanan banka krizleri nedeniyle denetleme ve izleme amacı öncelikli olmuştur. Daha sonraları ise banka rasyoları, denetleme dışında, varlıkların etkin kullanılması, likidite durumu, sermaye yapısı ve karlılık gibi konularla ilgili alınacak kararlarda yönetim aracı olarak da yaygın kullanılmaya başlanmıştır (Wanke vd., 2022).

Mevduat bankalarının sektördeki payları (Tablo 1) göz önünde bulundurulduğunda, önemleri ve erken uyarı sistemine ihtiyaçları açık bir şekilde görülmektedir. Bankaların uyguladıkları politikaların takip edilmesi, öngörülemez ya da öngörülen krizler karşısında finansal durumlarının analiz edilmesi ve olası risklere karşı önlem alınması amacıyla bir ya da birden fazla uyarı sistemlerinin kullanılması ve periyodik olarak izlenmesi, bankaların finansal güç kaybına uğramaması açısından

önem kazanmaktadır. Güçlü banka ve bankacılık sistemi ise ülke ekonomisine yük oluşturmadan finansal faaliyetlerin sürdürülmesini sağlayacaktır.

Tablo 1. Mevduat Bankalarının Sektör Payları (2020, %)

	Aktifler	Krediler	Mevduat
Kamu Sermayeli	38	39	41
Özel Sermayeli	28	27	30
Yabancı Sermayeli	20	20	20
Sektör Payı	87	86	91

Kaynak: Veriler, Türkiye Bankalar Birliği web sitesinden alınmıştır.

Bir yandan sağlam olmayan bankacılık faaliyetlerinin ülke ekonomisine yük oluşturma potansiyeline sahip olması, diğer taraftan banka performansının bir ekonominin performansını büyük ölçüde kontrol etmek için etkili bir ölçüt olması (Misra and Aspal, 2013:36), bu çalışmanın yapılmasını motive eden unsurlar olmuştur. Mevcut çalışmada Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren kamu ve özel sermayeli bankaların finansal performanslarının CAMELS derecelendirme sistemi ile analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Çünkü CAMELS yöntemi, güvenilirliği otoriteler tarafından kabul gören (Barr vd.,1994) ve ayrıca yapılan analize göre çeşitlilik gösteren bir yöntemdir. Bu çeşitlilik, CAMELS harfleri ile anılan her bir bileşen altında seçilen rasyolar ile bu bileşen ve rasyolara ait belirlenen önem derecelerinin (ağırlıkların) farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu özellikleri ile yöntem, literatürde yer alan ve banka performanslarının ölçüldüğü istatistiksel analiz tekniklerinden olan probit, logit (Martin, 1977) ve yöneylem araştırması tekniklerinden biri olan PROMETHEE yöntemi (Paksoy & Tıraş, 2017) gibi yöntemlere göre daha çok ilgi çeken ve 1994 yılından itibaren araştırmacıların kullandığı bir yöntemdir.

Çalışma kapsamında ilk olarak banka performanslarını değerlendirme yöntemi olarak kullanılan CAMELS derecelendirme sistemi, bileşenleri ve işlem adımları ele alınmıştır. Daha sonra konu ile ilgili literatür çalışmasına yer verilmiştir. Çalışmanın devam eden bölümünde kamu ve özel sermayeli olarak gruplandırılan bankaların 2010-2020 dönemindeki performansları, CAMELS değerlendirme sistemi yardımıyla analiz edilerek değerlendirilmiş ve sonuç bölümüyle tamamlanmıştır.

Veri ve Yöntem

Çalışmanın veri kümesini, Türk Bankalar Birliği'nin web sitesinde yayınlanan; kamu ve özel sermayeli bankaların 2010-2020 yıllarına ait CAMELS bileşenleri ve bu bileşenler altından seçilmiş rasyoları oluşturmaktadır. CAMELS bileşenleri ve bileşenlere ait seçilmiş rasyolar Tablo 2'de gösterilmiştir. Türk bankacılık sektöründe sayıca 48'e ulaşan tüm mevduat bankalarının toplam aktiflerinin %71,6'sını, 3'ü kamu ve 8'i de özel sermayeli mevduat bankalarının oluşturması sebebiyle çalışma için bu bankalar seçilmiştir. Sektördeki yüksek payları, bu bankaların izlenmesi ve varsa olası risklerin önceden uyarı sistemi ile açığa çıkarılmasını önemli kılmaktadır. Diğer mevduat bankaları olan "tasarruf mevduatı sigorta fonuna devredilen bankalar" ve "yabancı sermayeli bankalar" Türk bankacılık sistemin düşük aktif oranlarına sahip olduğundan analize dahil edilmemiştir.

Bankaların küresel finansal alanda faaliyet ve sorumluluklarının artmasına paralel olarak risklerinin de artması, yaşanan mali krizlerden bankacılık sektörünün doğrudan doğruya etkilenmesi sonucunda bankaların ve diğer finansal kurumların, finansal krizler ve riskler karşısındaki durumlarını izlemek ve denetlemek amacıyla CAMELS derecelendirme sistemi geliştirilmiştir. IMF ve dünya bankası da CAMELS'ın finansal sistem istikrarı için değerli bir ölçü olarak kullanılmasını yayınladığı raporda savunmuştur (IMF Raporu, 2000:4). Bu özelliğinden dolayı CAMELS derecelendirme sistemi, birçok ülkede denetim kurumları tarafından kabul gören bir uyarı sistemi olarak banka performanslarını değerlendirmek için kullanılan başlıca yöntemler arasında yer almaktadır. Bu sistem ile bankaların mali durumu, yasa ve düzenlemelere uygunluğu, yönetim kalitesi, risk profili ve genel performansının denetlenmesi ve karşılaştırma yapabilmesi için sayısal bir değere (not ya da derece olarak ta adlandırılabilen) dönüştürülmesi gerekmektedir (Karaçor vd. 2017).

Ülkemizde bankacılık sektörünün denetim görevi, 1999 yılında 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'ya verilmiştir. BDDK, yerinden denetim ve uzaktan gözetim olmak üzere iki şekilde bankaları denetlemektedir. Yerinden denetim ve uzaktan gözetim birbirinin alternatifi değil, tamamlayıcı denetim mekanizmalarıdır. Ülkemizde BDDK, bankaları uzaktan gözetmek amacıyla CAMELS derecelendirme sisteminden yararlanmaktadır. Standart dışı olumsuz bir gözlem tespit edildiğinde, ilgili birimler ve karar vericiler bilgilendirilmektedir (Kandemir ve Alıcı, 2013: 67). Dolayısı ile CAMELS yöntemi halen erken uyarı sistemi olarak kullanılmaktadır. BDDK, her yıl yaptığı uzaktan denetimleri raporlayarak karar vericileri bilgilendirmektedir. Diğer taraftan, bankalar da CAMELS derecelendirme sistemini kullandıkları durumda, hesapladıkları CAMELS değerleri ya da notları ile risk profilini, yönetim kalitesini ve likidite yeterlilik durumunu ortaya çıkarabileceği gibi sektördeki diğer bankalar ile performans karşılaştırması yapabileceklerdir.

Yöntemin bankaları buldukları sektör içerisindeki konumlarını ortaya koyması ve bileşenler özelinde profilini sergilemesi, yapılan karşılaştırmanın rasyonel ve etkin olmasını sağlayan unsurlardır. Periyodik olarak yapılacak bu analiz, bir anlamda erken uyarı sistemi olarak kullanılarak performansı düşük CAMELS bileşeninin açığa çıkarılmasında yöneticilere fayda sağlayacaktır. Türker Kaya (2001)'nin yapmış olduğu CAMELS analizi de bu doğrultuda sonuç vermiş; 2000 yılında bankaların 1997 yılına göre daha düşük performans sergilediği görülmüştür.

Yukarıda belirtilen avantajlardan dolayı bu çalışmada, bankaların performansını ölçmek amacıyla CAMELS derecelendirme sistemi kullanılmaktadır.

CAMELS Derecelendirme Sistemi Bileşenleri ve Rasyolar

CAMELS derecelendirme sisteminin adı, Capital adequacy (Sermaye yeterliliği), Asset quality (Aktiflik kalitesi), Management (Yönetim yeterliliği), Earnings (Karlılık), Liquidity (Likidite) ve Sensivity (Piyasa risklerine karşı duyarlılık) bileşenlerinin baş harflerinden oluşmaktadır. CAMELS analizinde, bileşenlere ait rasyoların belirlenmesi konusunda bir standartın mevcut olmadığı yapılan literatür araştırmasında görülmektedir. Bu çalışmada bileşenlere ait seçilen rasyolar, Erdoğan ve Karaca (2018) ile Özgür (2021)'in çalışmalarından yararlanılarak belirlenmiş olup Tablo 2' de gösterilmektedir. CAMELS kelimesinin baş harflerini oluşturan bileşenlere ait toplamda 23 banka rasyosundan yararlanılmaktadır.

Banka rasyoları ile CAMELS derecesi arasında negatif ya da pozitif bir ilişki vardır. Seçilen rasyolar, ilişkinin yönüne bağlı olarak bankanın CAMELS derecesini artırmakta ya da azaltmaktadır. Diğer bir ifadeyle seçilen rasyolar, CAMEL derecesi üzerinde önceden belirlenen önem derecesine göre, pozitif ya da negatif yönde etkili olmaktadır. Dolayısı ile CAMELS analizinde, seçilen rasyolara ve bankaların bu rasyolara ait değerlerine bağlı olarak CAMELS değeri değişebilmektedir. Bu çalışmada CAMELS derecesini hesaplamak için kullanılan bileşenlere ait banka rasyoları ve bu rasyoların etki yönleri Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. CAMELS Bileşenleri ve Rasyolar

Kod	CAMELS Bileşenleri ve İlgili Rasyoları	Etki Yönü	Ağırlık/Katsayı
C- Sermaye Yeterliliği (Capital Adequacy)			20%
C1	Sermaye Yeterliliği Oranı	+	30%
C2	Özkaynaklar / Toplam Aktifler	+	30%
C3	(Özkaynaklar-Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	+	20%
C4	Özkaynaklar / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	+	20%
A - Aktif Kalitesi (Asset Quality)			20%
A1	Toplam Krediler / Toplam Varlıklar	+	30%
A2	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	+	20%
A3	Duran Varlıklar / Toplam Varlıklar	-	20%
A4	Finansal Varlıklar (Net) / Toplam Varlıklar	-	30%
M - Yönetim Kalitesi (Management Efficiency)			10%

M1	Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Toplam Varlıklar	+	25%
M2	Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Varlıklar	+	25%
M3	Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler	+	25%
M4	Faiz Giderleri / Toplam Giderler	-	25%
E - Karlılık (Earning Quality)			20%
E1	Ortalama Aktif Karlılığı	+	20%
E2	Ortalama Özkaynak Karlılığı	+	20%
E3	Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler	+	30%
E4	Net Dönem Karı (Zararı) / Ödenmiş Sermaye	+	30%
L - Likidite (Liquidity)			20%
L1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	+	40%
L2	Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	+	30%
L3	Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	+	30%
S -Risklere Karşı Duyarlılık (Sensivity to Market Risk)			10%
S1	YP Yükümlülükler / Toplam Yükümlülükler	-	25%
S2	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Varlıklar	+	25%
S3	Faiz Gelirleri / Toplam Varlıklar	+	25%
S4	YP Aktifler/ YP Pasifler	+	25%

Kaynak: Erdoğan ve Karaca, 2018: 7; Özgür, 2021: 3213.

*Veriler, Türkiye Bankalar Birliği web sitesinden alınmıştır.

Bileşenlere ait çok sayıdaki rasyolar ile uygulanan CAMELS işlem adımları sonucunda elde edilen CAMELS değeri (notu) daha sonra [1,5] aralığında yer alan sayılara dönüştürülerek bankaların performansları derecelendirilmektedir. Elde edilen bu derecelerin, CAMELS derecelendirme sisteminde karşılıkları Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3. CAMELS Notunun Yorumlanması

Derece (Not)	Açıklama
1	Güçlü Performans
2	Tatmin edici performans
3	Bir dereceye kadar kusurlu performans
4	Ortalama performansın oldukça altında performans
5	Kritik eksikliği bulunan ve acilen önlem alınması gereken performans

Kaynak: Karaçor vd., 2017: 51.

CAMELS derecesi 1 olan banka, her bileşen açısından güçlü banka olurken, CAMELS derecesi 5 olan banka, ciddi oranda güven duyulmayan, iflas riskini taşıyan bankayı ifade etmektedir (Erdoğan ve Karaca, 2018). Kandemir ve Arıcı (2013)’nın belirttiği üzere CAMELS analizi ile tespit edilen zayıflık ve uyarıların üst yönetime bildirilmesi gerekmektedir. Bu bilgilerin kamuoyu ile paylaşılması, düşük CAMELS değerine sahip olan bankalara duyulan güvenin sarsılmasına ve mevduatların geri çekilmesine bağlı olarak finansal krizin oluşmasına sebebiyet verebilir. Bu açıdan, çalışmamızda da bu hassasiyete önem verilerek, elde edilen CAMELS değerleri, CAMELS derecelerine (notuna) dönüştürülmeden yorum yapılacaktır.

CAMELS Derecelendirme Sisteminde İşlem Adımları

CAMELS derecelendirme sisteminde işlem adımları aşağıda belirtilmiştir (Erdoğan ve Karaca, 2018; Karaçor vd. 2017: 46; Gümüş ve Nalbantoğlu, 2015; Kandemir ve Arıcı, 2013).

Adım 1. Bileşenlere ait rasyoların belirlenmesi.

Karşılaştırma yapılacak banka ya da banka gruplarının CAMELS bileşenleri kapsamında banka rasyolarına karar verilmesi ve ilgili verilerin elde edilmesi gerekmektedir. Ayrıca rasyolar ve bileşenlerin önem derecelerini yansıtacak ağırlıkların da ilk olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Adım 2. Referans Değerin Belirlenmesi.

Çalışma kapsamına alınan tüm bankaların ilgili yıla ait rasyolarının aritmetik ortalamasını hesaplayarak referans değeri belirlenir.

Adım 3. Endeks Değerinin Belirlenmesi.

Bankanın (ya da banka grubunun) ilgili yıla ait rasyo değerinin, referans değere bölünerek yüzde çarpılması ile endeks değeri elde edilmektedir.

Adım 4. Sapma Değerinin Bulunması.

Sapma değeri hesaplanırken, rasyolar ile bileşeni arasındaki ilişki yönü baz alınarak 100 baz puana uzaklıklar hesaplanmaktadır. İlişki yönü pozitifse endeks değerinden 100 puan çıkarılır; ilişki yönü negatifse 100 puandan endeks değeri çıkarılır.

Adım 5. Sapma Değerlerinin Ağırlıklandırılarak Toplanması.

Her rasyo için hesaplanan sapma değerler, rasyoların ağırlıkları ile çarpılarak bileşenlerin ayrı ayrı toplam değeri elde edilir.

Adım 6. Toplam Ağırlıklı Sapma Değerlerinin Bileşen Bazında Ağırlıklandırılması.

Ağırlıklı sapma değerleri toplamı ile bileşenlere verilen ağırlıklar çarpılmaktadır.

Adım 7. Bileşik CAMELS Değerlerinin Oluşturulması.

CAMELS analizini oluşturan 6 bileşenin ağırlıklandırılmış toplamıdır. Bir önceki aşamada elde edilen değerlerin toplanması ile elde edilmektedir.

Adım 8. Bileşik CAMELS notunun oluşturulması.

Hesaplanan CAMELS değerleri, 1-5 aralığında notlandırılmakta ya da derecelendirilmektedir. Banka notunun yükselmesi, banka açısından iyi değerlendirilmemektedir.

Literatür

Yapılan literatür araştırmasında Türkiye ve diğer pek çok ülkede CAMELS derecelendirme sistemi kullanılarak farklı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmalarda CAMELS derecelendirme sisteminin, üç temel amaçtan en az biri gözetilerek uygulandığı görülmektedir. Bunlar: i) Banka ya da finansal kurumların iflasını tahmin etmek, ii) Bankaların belirlenen faaliyetler açısından performanslarının karşılaştırmak, iii) Bankaların sektörel karşılaştırılmasını yapmaktır.

Özellikle 1980-1990 yılları arasında, yılda 200 banka iflasının yaşandığı Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilen yöntem, banka performanslarının ölçülmesinde güvenilir yöntem duyulan ihtiyaçtan doğmuştur (Barr vd.,1994). Yöntem günümüzde hala sektörde karşılık görmeye ve uygulanmaya devam etmektedir. Bu nedenle yerli ve yabancı literatürün hayli zengin olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Türker Kaya (2001) çalışmasında 1997 ve 2000 yılına ait banka performanslarını CAMELS derecelendirme sistemi ile analiz etmiştir. Analiz sonucunda bankaların 2000 yılında performanslarının kötüye gittiği sonucu elde edilmiştir. Ayrıca araştırmacı, 2000 yılı sonlarında başlayan banka iflaslarında TMSF'ye devredilen ancak analizde tespit edilemeyen bankalar olduğunu; analiz hatasının ancak bankaların %17'sine karşılık geldiğini ortaya koymuştur. Araştırmacı, her hatada olduğu gibi bu hatanın da bir maliyet doğurduğunu, fakat bu maliyetin finansal sorun yaşayan bir bankanın tespit edememesinden kaynaklanan maliyetten büyük olmadığını ifade ederek, bankaların bu ve benzeri yöntemlerle izlenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Hasan vd. (2011) CAMELS yöntemini Türk bankacılık sektörüne uygulamış ve kriz öncesi ve kriz sonrası durumların performans eğilimlerini tartışmışlardır.

Barr vd.(1994) Amerika Birleşik Devletleri'ndeki şirketlerin iflas etme potansiyellerini araştırmak üzere çalışmalarını yapmışlardır. Christopoulos vd. (2011) ABD'nin tanınmış yatırım

bankalarından olan Lehman Brothers'ı, 2003-2007 dönemi için CAMELS yöntemi ile analiz ederek banka kredilerinin şüpheli, yönetimin yetersiz ve piyasa risklerine karşı hayli duyarlı olduğunu belirlemişlerdir. Kandemir ve Arıcı (2013), Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankalarını mülkiyet yapısına göre gruplandırarak, 2001-2010 dönemine ait performanslarının grup bazında karşılaştırmasını yapmışlardır. Araştırmacılar çalışmada CAMELS performans değerlendirme yöntemini kullanmışlardır. Çalışmanın analiz sonucunda mevduat bankalarının sermaye yeterlilik ve likidite oranlarının yüksek olduğu, yabancı sermayeli mevduat bankalarının aktif kalitesi ve yönetim kalitesi açısından diğer banka gruplarına göre daha iyi performans sergilediği ve ayrıca piyasa risklerine karşı daha duyarlı olduğu belirlenmiştir. Baştan vd. (2016) ise İran bankacılık sisteminin sağlamlığını değerlendirmek için CAMELS yöntemini kullanmışlardır.

Ege vd. (2015); kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının 2002-2010 dönemine ait CAMELS bileşenlerine ait 25 banka rasyosunu kullanarak CAMELS analizi uygulamıştır. Elde edilen sonuçlara göre; kamu sermayeli mevduat bankalarının sermaye yeterliliği, piyasa risklerine duyarlılık ve yönetim yeterliliği bileşenleri açısından; özel sermayeli mevduat bankalarının kârlılık bileşeni yönünden ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının da aktif kalitesi ve likidite bileşenleri açısından diğer banka gruplarına göre daha iyi performans göstermiştir.

Çelik (2019) çalışmasında Türkiye'de faaliyet göstermekte olan finansman şirketlerinin 2014-2017 dönemindeki finansal performanslarını ve performans derecelerini etkileyen temel bileşenleri ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bulgular, ticari bankalara alternatif oluşturacak bu kurumların finansal performanslarının, 2016 yılından itibaren daha iyi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu iyileşmenin sürdürülebilir olması durumunda finansal kaynak maliyetlerinin düşürülebilmesine önemli derecede katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

Akyüz vd. (2020) çalışmalarında katılım bankalarının performanslarını, 2013-2017 dönemi için CAMELS analizi ile ölçmüşlerdir. Analiz sonucunda, hem her bir bankanın ayrı ayrı değerlendirmesini yapmış, hem de katılım bankalarının CAMELS puanlarının 2015 yılından itibaren istikrarlı bir şekilde düştüğünü tespit etmiştir. Diğer yandan Özgür (2021) Türkiye'de faaliyet gösteren 3'ü kamu, 6'sı özel sermayeli olmak üzere 9 adet kalkınma ve yatırım bankasının, 2009-2019 dönemine ait performans analizini CAMELS derecelendirme sistemi ile gerçekleştirmiştir. Bankaların ilgili dönemine ait bilanço ve gelir tablolarından seçilen 21 mali oran kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bazı kalkınma ve yatırım bankalarının tüm yıllar itibari ile CAMELS değerleri pozitif olup, diğer bankalardan daha yüksek değerlere sahip olduğu, bazılarının tamamen negatif ve bazılarının da karma CAMELS değerlere sahip olduğu görülmüştür. Negatif değer içeren finansal oranlara sahip bankaların, bu oranlar çerçevesinde kontrol edilmesi ve tedbir alınması gerektiği önerilmiştir. Çelik ve Tekşen (2021) ise çalışmalarında bankaların CAMELS bileşenlerine ait değerleri hesaplayarak, bu değerlerin banka yükümlülüğü ile arasındaki ilişkiyi panel regresyon analizi ile değerlendirmişlerdir.

Bazı araştırmacılar ise CAMELS yaklaşımı ile ekonometrik ya da çok kriterli karar verme (ÇKKV) yöntemlerini entegre bir şekilde kullanmışlardır. Örneğin Ledhem ve Mekidiche(2020) Brunei, Malezya, Endonezya, Türkiye ve Suudi Arabistan'da faaliyet gösteren İslami kuruluşların performansı ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Araştırmacılar İslami kuruluşların performansını hatasız elde etmek amacıyla CAMELS yaklaşımını kullanmıştır. İlişkinin belirlenmesi için de ekonometrik modelden (Panel GMM sistem) yararlanmışlardır. Yazdi vd. (2021) de benzer şekilde CAMELS ile ÇKKV yöntemlerinden CoCoSo ve SWARA yöntemlerinin entegre edildiği hibrit yöntemi kullanarak banka performanslarını değerlendirmişlerdir. Araştırmacılar önce banka performanslarını CAMELS ile hesaplayıp, hibrit ÇKKV yöntemi ile bankaları performanslarına göre sıralayarak en iyi ile en kötü performanslı bankaların ortaya çıkarılmasını sağlamışlardır. Wanke vd.(2022) ise çalışmasında Asya bankalarını ele alarak CAMELS ile ÇKKV yöntemlerinden bulanık TOPSIS yöntemini birlikte kullanmışlardır. Araştırmacılar bankaları, CAMELS ile hesaplanan banka performanslarına göre TOPSIS yöntemi ile sıralamışlardır. Ben Lahouel vd. (2024) çalışmalarında Avrupa bankalarının finansal istikrarını, likidite riskini ve gelir çeşitlemesini CAMELS-DEA

yöntemlerini birlikte kullanarak analiz etmişlerdir. Analiz sonucu, likidite yaratılmasında karşılaşılan likidite riskinin banka istikrarı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu, bu da gelir çeşitlendirmesinin bankaların likidite yaratmalarını sağlayabilecekleri ve borç verme ve mevduat faaliyetlerinde aracılık marjının daralmasını dengeleyebilecekleri bir “tampon” görevi üstlenebileceğini dolayısı ile gelir çeşitlendirmesinin bankaların yeteneklerini engellemediğini göstermektedir.

Literatürde yer alan çalışmalarda da görüldüğü üzere CAMELS bileşenleri adı altında kriter olarak seçilen rasyolar, bileşenler için belirlenen ağırlıklar (önem dereceleri) ve karşılaştırılacak finansal kurumlardan oluşan alternatiflerin farklılık göstermesi nedeniyle literatürdeki çalışmalar birbiri ile tam olarak örtüşmemekte; üst yönetime, yatırımcılara, denetleyici ve düzenleyici kurumlara sağlanması amaçlanan bilgiler doğrultusunda değişmektedir (Kumar vd. 2023: 32). Bu farklılıklardan dolayı dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de herhangi bir kurum tarafından CAMELS değerlendirmesi düzenli olarak yayınlanmamaktadır. Dolayısı ile bu çalışmada küresel finansal kriz, yakın çevremizdeki ülkelerde yaşanan sosyal ve siyasal olaylardan kaynaklı sorunlar ve en önemlisi bankaların seçilen 2010-2020 faaliyet dönemlerinde uygulamaya koydukları yeni ürün ve stratejiler neticesinde finansal performansları, özellikle sermaye yeterliliği, likidite, karlılık ve piyasa riskine karşı duyarlılıklarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Sermaye yeterlilik rasyosu, bankaların güçleri ile aldıkları riskleri kontrol altında tutmak için kullanılan göstergedir. Özkaynakların; olası kredi, operasyonel ve piyasa risklerinden kaynaklı zararları karşılama gücüne sahip olması için kontrol altında tutulması gereken bir göstergedir. Likidite göstergeleri ise bankaların faaliyetlerinde istikrar sağlamaları açısından önemlidir. Mevduat sahipleri fonlarını uygunsuz bir zamanda talep ettiğinde daha az likit hale geldiğinden, likit olmayan varlıklarını derhal satarak mali yükümlülüklerini yerine getirmeleri zorlaşmaktadır (Ben Lahouel vd. 2024:392). Dolayısı ile likidite azlığı banka kırılabilirlikleri ve iflasları üzerinde ana kaynak olarak kabul edilmektedir (Berger & Bouwman, 2017). Banka performansının bir göstergesi olan banka kârlılığı, faaliyet gösterdikleri ortam göz önüne alındığında bankaların nasıl yönetildiğinin bir yansımasıdır. Benzer şekilde, bankaların piyasa riskine duyarlı olmaları, öngörülemeyen ancak karşılaşılabilecek muhtemel ekonomik istikrarsızlıklar karşısında bankaların güçlü kalmasını ve finansal faaliyetlerine devam etmelerini sağlayacaktır. Bu nedenle mevcut çalışmada, sermaye yeterliliği, likidite, karlılık ve piyasa riskine ait rasyo ve bileşenlerinin önem dereceleri(ağırlıkları) artırılarak CAMELS analizi gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Seçilen rasyo ve ağırlıkları doğrultusunda kamu ve özel sermayeli bankaların 2010-2020 yıllarına ait CAMELS bileşen değerleri ayrı ayrı hesaplanarak, aşağıda verilen tablolarda (Tablo 4 - Tablo 9) gösterilmektedir. Bu şekilde bankaların iyi ya da kötü performanslarının hangi CAMELS bileşenden kaynaklandığını etkin bir şekilde analiz edilebilmesi mümkün olacaktır. Tablo 4 ile gösterilen sermaye yeterliliği bileşen değerlerine bakıldığında, Ziraat Bankasının bileşen değerinin 2015 yılından itibaren giderek artış gösterdiği ve nihayetinde, 2020 yılında kamu bankaları içerisinde en iyi değere sahip banka olduğu görülmektedir. Konu edilen bu bankanın 2016 yılından itibaren sistematik olarak değerini arttırdığı görülmektedir. Özel sermayeli bankalar içerisinde yer alan Akbank'ın da 2015 yılından itibaren değerini arttırdığı görülmektedir. Turkish Bank A.Ş.'nin periyod boyunca iniş-çıkışlı olarak da olsa genellikle yüksek değerler aldığı dikkat çekmekle birlikte, 2015 yılı sonrasında sermaye yeterliliği değerlerinde görece bir toparlanma gözlenmektedir. Kamu sermayeli bankalar grubunda, Türkiye Halk Bankası ve Türkiye Vakıflar Bankasının; özel sermayeli bankalardan ise Türk Ekonomi Bankası, Türkiye İş Bankası ve Yapı Kredi Bankasının istikrarlı ve kontrollü olduğu görülmektedir. Akbank'ın ise sermaye yeterliliği açısından 2017 yılı itibari ile istikrarlı bir şekilde iyi performansa sahip banka olduğu görülmektedir.

Tablo 4. CAMELS Sermaye Yeterliliği Bileşen Değeri

Bankalar	Yıllar	Sermaye Yeterliliği											
		2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	Ort.
Kamu Sermayeli Bankalar													
TC. Ziraat Bankası .		4,82	4,47	2,55	3,42	2,67	1,60	3,25	-0,29	0,62	-0,43	0,35	2,09
Türkiye Halk Bankası		-3,19	-3,67	-2,71	-2,00	-0,96	0,00	-0,78	0,80	-0,34	-0,31	-0,73	-1,26
Türkiye Vakıflar Bank.		-1,63	-0,80	0,15	-1,42	-1,29	-1,47	-2,07	-0,82	-0,56	0,14	-0,24	-0,91
Özel Sermayeli Bankalar													
Akbank T.A.Ş.		7,52	7,12	3,90	5,13	2,45	1,61	3,09	1,28	1,65	2,37	4,98	3,74
Anadolubank A.Ş.		0,91	3,90	5,55	1,22	1,89	1,26	2,25	3,44	5,98	3,13	5,36	3,17
Fibabanka A.Ş.		-4,11	-3,65	-5,33	-4,11	-2,70	-2,47	-5,13	-5,10	-4,73	-2,27	-1,93	-3,78
Şekerbank T.A.Ş.		-8,11	-10,61	-7,28	-5,52	-4,41	-4,57	-2,74	-3,27	-3,53	-5,24	-3,51	-5,34
Turkish Bank A.Ş.		4,35	4,89	3,74	2,42	4,74	8,10	4,48	7,29	8,15	10,99	4,54	5,79
Türk Ekonomi Bank.		-1,71	-1,97	-0,30	1,35	-0,49	-1,48	-2,37	-2,22	-3,73	-2,27	-4,84	-1,82
Türkiye İş Bankası		0,69	0,69	-0,28	1,49	0,57	0,01	1,45	-1,48	-2,43	-3,51	-1,93	-0,43
Yapı ve Kredi Bank. .		0,45	-0,37	0,00	-1,99	-2,04	-2,47	-1,02	0,06	-1,36	-3,20	-2,68	-1,33

Tablo 5’ de aktiflik kalitesi açısından bankalar incelendiğinde, Türkiye Ziraat Bankasının 2015 yılı itibari ile iyileşme eğilimi dikkat çekmektedir. Dönem ortalaması bakımından da grubun en iyi performansını gösteren banka olduğu görülmektedir. Türk Ekonomi Bankasının ise özel sermayeli bankalar arasında 2018 itibari ile en iyi performansı sergilediği görülmektedir. Akbank ve Fibabanka’nın da son üç yılda iyi performans sergileyen bankalar arasında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 5. CAMELS Aktiflik Kalitesi Bileşen Değeri

Bankalar	Yıllar	Aktiflik Kalitesi											
		2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	Ort.
Kamu Sermayeli Bankalar													
TC. Ziraat Bankası		4,84	4,44	2,52	3,40	2,66	1,58	3,26	-0,32	0,58	-0,47	0,30	2,07
Türkiye Halk Bankası		-3,20	-3,67	-2,71	-2,01	-0,86	-0,07	-0,81	0,65	-0,39	-0,33	-0,72	-1,28
Türkiye Vakıflar Bank.		-1,64	-0,77	0,19	-1,39	-1,17	-1,30	-1,85	-0,80	-0,61	-0,08	-0,51	-0,90
Özel Sermayeli Bankalar													
Akbank T.A.Ş.		1,77	3,73	2,90	7,37	8,23	8,27	8,82	8,67	9,12	7,13	7,93	6,72
Anadolubank A.Ş.		-4,54	-4,96	-6,43	-1,92	-1,56	0,62	-1,28	-0,95	-1,14	-0,78	-1,28	-2,20
Fibabanka A.Ş.		1,68	3,97	1,02	1,80	1,58	-0,13	0,03	0,56	0,10	0,15	-0,19	0,96
Şekerbank T.A.Ş.		-3,90	-5,13	-2,69	-3,67	-5,29	-4,15	-5,62	-5,50	-1,81	0,38	-0,92	-3,48
Turkish Bank A.Ş.		2,73	-1,14	1,89	-5,67	-2,66	-4,07	-2,09	-1,78	-3,42	-5,14	-4,05	-2,31
Türk Ekonomi Bank.		5,53	4,49	4,74	0,50	-0,09	0,04	-0,18	0,35	0,04	-0,54	1,48	1,49
Türkiye İş Bankası		-2,29	-2,01	-2,67	1,05	1,12	0,25	0,52	0,07	-0,03	0,49	-0,10	-0,33
Yapı ve Kredi Bank.		-0,98	1,06	1,24	0,54	-1,33	-0,84	-0,19	-1,43	-2,86	-1,68	-2,86	-0,85

Yönetim yeterliliği açısından bazı özel sermayeli bankaların kamu bankalarını önemli ölçüde geçtiği görülmektedir. Anadolu Bank ve Turkish Bank, yönetim yeterliliği açısından yüksek performansları ile dikkat çekmektedir. Türkiye İş Bankasının yönetim açısından özellikle son iki yılda önemli derecede zafiyet gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 6. CAMELS Yönetim Yeterliliği Bileşen Değeri

Bankalar	Yıllar	Yönetim Yeterliliği											
		2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	Ort.
Kamu Sermayeli Bankalar													
TC. Ziraat Bankası A.Ş.		-0,40	-1,80	-0,69	0,28	0,25	0,11	-0,17	-0,12	-0,90	-1,40	-0,92	-0,52
Türkiye Halk Bankası		-3,13	-0,82	-0,96	-0,57	-0,25	-0,12	0,01	0,47	0,89	0,98	0,76	-0,25
Türkiye Vakıflar Bankası		3,54	2,62	1,65	0,28	0,00	0,01	0,17	-0,35	0,02	0,42	0,17	0,77
Özel Sermayeli Bankalar													
Akbank T.A.Ş.		-1,13	1,11	-0,91	8,63	1,33	2,12	-0,35	3,26	-3,30	1,91	6,18	1,71
Anadolubank A.Ş.		16,36	22,47	27,39	7,81	7,04	5,56	14,26	5,16	12,61	4,99	11,68	12,30
Fibabanka A.Ş.		5,82	3,67	-0,77	-6,62	-5,54	-8,54	-7,49	-7,31	-6,22	-11,43	-23,19	-6,15
Şekerbank T.A.Ş.		-2,65	-29,76	-3,81	2,50	8,53	5,21	12,57	11,67	17,99	9,84	11,75	3,99
Turkish Bank A.Ş.		-2,35	8,81	-3,30	-18,42	-12,49	-7,27	-15,53	-20,74	-17,00	-15,30	-25,46	-11,73
Türk Ekonomi Bankası		-9,50	9,85	-0,19	1,00	4,62	3,39	-0,39	3,66	-3,42	-4,44	3,72	0,75
Türkiye İş Bankası A.Ş.		-8,20	-7,62	-13,58	3,20	0,15	1,23	1,32	3,18	2,02	7,04	6,47	-0,43
Yapı ve Kredi Bankası		1,65	-8,53	-4,83	1,90	-3,64	-1,71	-4,39	1,12	-2,67	7,39	8,84	-0,44

Karlılık bileşen değerlerine göre (Tablo 7' de), bazı özel sermayeli mevduat bankalarının (Akbank, İş Bankası gibi), kamu sermayeli mevduat bankalarına göre açık ara yüksek performansa sahip olduğu görülmektedir. 2018 yılı itibari ile Türkiye Halk Bankası performans açısından en düşük performansı sergileyen kamu sermayeli banka konumundadır. Turkish Bank, 2010-2020 periyodunda istikrarlı bir şekilde en düşük performansı ile dikkat çekmektedir.

Tablo 7. CAMELS Karlılık Bileşen Değeri

Bankalar	Yıllar	Karlılık											
		2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	Ort.
Kamu Sermayeli Bankalar													
TC. Ziraat Bankası A.Ş.		0,79	4,23	2,57	1,06	3,26	2,87	3,76	0,44	-2,20	-3,56	3,17	1,49
Türkiye Halk Bankası		-4,98	-4,80	-4,50	1,09	-0,42	1,92	1,69	6,49	8,66	9,23	5,23	1,78
Türkiye Vakıflar Bank.		4,19	0,58	1,93	-2,14	-2,84	-4,79	-5,45	-6,93	-6,46	-5,67	-8,40	-3,27
Özel Sermayeli Bankalar													
Akbank T.A.Ş.		60,95	120,70	69,01	103,29	79,58	66,19	61,36	60,62	50,43	85,02	84,28	76,49
Anadolubank A.Ş.		54,39	160,95	44,09	-17,46	8,57	20,17	11,48	-16,19	35,98	11,47	40,74	32,20
Fibabanka A.Ş.		-10,36	37,57	-24,19	-27,85	-34,92	-23,91	-20,78	-42,19	-25,78	-79,13	-175,06	-38,78
Şekerbank T.A.Ş.		-85,27	-421,75	-78,66	-68,75	-61,55	-63,70	-16,56	-11,11	-2,52	-27,82	-5,01	-76,61
Turkish Bank A.Ş.		-98,13	-97,75	-77,47	-80,88	-78,13	-76,72	-77,25	-99,86	-92,45	-95,17	-82,54	-86,94
Türk Ekonomi Bankası		-1,15	49,61	-12,53	8,06	6,11	24,07	-10,42	-13,61	-26,49	-44,92	1,73	-1,78
Türkiye İş Bankası A.Ş.		63,43	121,79	69,02	57,35	61,29	46,60	50,69	50,66	50,03	81,02	70,43	65,66
Yapı ve Kredi Bankası		16,15	28,88	10,73	26,24	19,06	7,30	1,47	71,69	10,80	69,52	65,44	29,75

Kamu bankalarının likidite açısından genel olarak özel sermayeli bankalardan daha iyi performansa sahip olmadıkları görülmektedir. Turkish Bank A.Ş.'nin dönem içerisindeki tüm yıllarda, kamu sermayeli bankalarından daha iyi performans gösterdiği gözlenmektedir. Ortalama bileşen değeri (9,07) ile hem kamu bankalarından hem de kendi grubu içerisinde, likidite açısından en iyi performansı göstermektedir.

Tablo 8. CAMELS Likidite Bileşen Değeri

Bankalar	Yıllar											
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	Ort.
Likidite												
Kamu Sermayeli Bankalar												
TC. Ziraat Bankası	-2,49	-0,82	3,55	1,69	3,62	4,36	5,71	4,31	4,84	4,32	4,81	2,44
Türkiye Halk Bankası	-2,83	-1,93	0,53	0,20	-3,12	-3,96	-5,33	-4,35	-4,18	-4,69	-7,04	3,37
Türkiye Vakıflar Bankası	5,32	2,75	3,03	1,49	-0,50	-0,41	-0,39	0,04	-0,66	0,37	2,23	0,93
Özel Sermayeli Bankalar												
Akbank T.A.Ş.	-4,24	-3,30	-3,55	5,44	6,62	5,07	3,89	3,14	7,03	7,16	10,47	3,43
Anadolubank A.Ş.	-4,27	1,21	10,49	-2,14	-0,41	5,41	-4,98	-0,96	-0,98	-6,19	-11,06	-1,26
Fibabanka A.Ş.	-1,44	-1,08	-2,49	3,37	0,26	-3,81	-3,80	-4,79	-7,98	-10,76	-3,61	-3,28
Şekerbank T.A.Ş.	-4,30	-4,62	-7,48	-1,19	-8,94	-5,32	-7,02	-8,08	-6,62	0,76	-3,79	-5,14
Turkish Bank A.Ş.	16,34	1,40	10,60	-6,01	1,37	1,76	13,90	15,15	12,68	19,21	13,44	9,08
Türk Ekonomi Bankası	3,26	3,56	1,45	-1,48	0,84	-3,34	-3,11	-3,04	-1,03	-1,89	1,60	-0,29
Türkiye İş Bankası A.Ş.	-3,29	-2,28	-7,34	0,96	1,94	1,33	1,08	-1,33	-2,24	-1,61	2,07	-0,97
Yapı ve Kredi Bankası	-2,04	5,11	-1,68	1,03	-1,68	-1,09	0,04	-0,09	-0,85	-6,68	-9,13	-1,55

Tablo 9’ da yer alan piyasa riskine duyarlılık değerleri her iki banka grubu için genel olarak aşırı değerlerden oluşmamaktadır. Bu durum kamu ve özel sermayeli bankaların piyasa riskine aşırı duyarlı olmadığını göstermektedir. Türkiye Vakıflar Bankasının 2019 ve 2020 yıllarına ait değerleri, önceki yılların değerlerinden yüksek olup, piyasa riskine duyarlı hale geldiği söylenebilir.

Tablo 9. CAMELS Risklere Karşı Duyarlılık Bileşen Değeri

Bankalar	Yıllar											
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	Ort.
Piyasa Riskine Duyarlılık												
Kamu Sermayeli Bankalar												
TC. Ziraat Bankası A.Ş.	-0,89	-3,09	-2,65	-0,71	-0,35	-0,02	-0,11	0,23	0,00	-0,04	0,55	-0,64
Türkiye Halk Bankası	-3,15	-0,58	0,40	0,16	0,03	-0,22	-0,15	-0,16	0,31	0,02	-0,25	-0,33
Türkiye Vakıflar Bankası	4,04	3,67	2,25	0,56	0,32	0,24	0,26	-0,07	-0,31	0,03	-0,30	0,97
Özel Sermayeli Bankalar												
Akbank T.A.Ş.	0,40	0,33	-1,10	-0,21	-0,69	0,09	0,04	0,12	-0,66	-0,98	0,39	-0,21
Anadolubank A.Ş.	2,73	2,23	5,82	2,48	2,24	2,59	3,48	2,24	0,75	0,97	1,64	2,47
Fibabanka A.Ş.	-0,73	0,07	0,01	-1,05	-1,69	-1,03	-0,67	-0,73	-1,15	-0,31	-4,33	-1,06
Şekerbank T.A.Ş.	-0,25	1,80	-0,65	0,90	1,71	0,61	0,48	1,69	2,80	2,51	1,94	1,23
Turkish Bank A.Ş.	2,35	1,22	-0,09	-2,35	-0,53	-1,91	-2,05	-3,30	-0,73	-1,90	-2,16	-1,04
Türk Ekonomi Bankası	-2,94	-1,27	-0,17	0,68	1,43	0,64	0,01	0,61	-0,33	-0,75	0,56	-0,14
Türkiye İş Bankası A.Ş.	-1,39	-2,11	-2,58	-0,51	-1,34	-0,48	-0,19	0,05	0,06	0,53	0,72	-0,66
Yapı ve Kredi Bankası	-0,17	-2,27	-1,24	0,08	-1,11	-0,51	-1,10	-0,67	-0,74	-0,09	1,24	-0,60

Sonuç

Tüm kurumların olduğu gibi bankaların da performanslarının ölçülmesi, eksik ve fazlalıklarının açığa çıkarılması, sürdürülebilir bankacılık faaliyetlerini sağlayabilmesi açısından oldukça önemli hale gelmiştir. Global ekonominin bir parçası olması itibarı ile öngörülen ya da görülemeyen pek çok ekonomik ve politik değişimlerin etkisine maruz kurumlar olması nedeniyle bankaların performans

değerlendirmelerini sürekli olarak yapmaları gerekmektedir. Geçmişte yaşanan banka krizleri de pek çok ülkede araştırmacıların bu konuya odaklanmasını zaruri kılmıştır. Bu nedenle yapılan bu çalışmada da banka performanslarının ölçümünde, uluslararası platformlarda güvenilirliği kabul gören ve kullanılan CAMELS derecelendirme sistemine yer verilmiştir. Yöntem, bankaların ayrı ayrı ya da sektörel bazda değerlendirilmesine, değerlendirme kriterleri olarak farklı rasyoların seçilmesine olanak tanımaktadır.

CAMELS yaklaşımının işlem adımları CAMELS kelimesinin baş harflerinde belirtilen 6 bileşen için ayrı ayrı uygulanarak her biri için CAMELS değerleri hesaplanmıştır. CAMELS notunun kamuoyu ile paylaşılması, düşük CAMELS performans değerine sahip olan bankalara duyulan güvenin sarsılmasına ve mevduatların geri çekilmesine bağlı olarak finansal krizin oluşmasına sebebiyet verebilir. Bu açıdan, çalışmamızda da bu hassasiyete önem verilerek, bankalar için elde edilen CAMELS değerleri, CAMELS derecelerine (notuna) dönüştürülmeden ve banka grubu olarak genel olarak yorumlanmaktadır.

Yapılan analiz sonucuna göre kamu ve özel sermayeli bankaların Türk bankacılık sisteminin geçmiş tecrübelerinden yararlanarak, piyasa risklerini yönetme konusunda duyarlı oldukları görülmektedir. Yönetim ve sermaye yeterliliği açısından bazı özel sermayeli bankaların kamu sermayeli bankalara üstünlüğü dikkat çekmektedir. Likidite açısından bazı özel sermayeli bankaların hayli yüksek, bazılarının da kamu sermayeli bankalara yakın performans sergilediği görülmektedir. Ancak karlılık açısından özel sermayeli mevduat bankalarının bariz bir şekilde daha üstün olduğu gözlenmektedir.

Çalışmada 2010-2020 dönemine ait banka rasyoları ile yapılan analiz sonucunun, literatürde yer alan Ege vd.(2015) tarafından yapılan çalışma ile farklılık göstermektedir. Araştırmacılar çalışmalarında sermaye ve yönetim yeterliliği ile piyasa riskine karşı duyarlılık açısından kamu bankalarının daha iyi performans sergilediğini işaret etmektedir. Oysa yapılan bu çalışmada bazı özel bankaların sermaye ve yönetim yeterliliği açısından kamu bankalarından daha iyi performans sergilediği, piyasa riski açısından ise kamu ve özel bankaların önemli bir fark sergilemediği görülmektedir. Yapılan çalışma, Uslu vd.(2019) tarafından yapılan ve 2010-2017 dönemini kapsayan CAMELS analiz sonucu ile karşılaştırıldığında ise tamamen zıt sonuçların elde edildiği görülmektedir. Bu çalışmada bazı özel banka performanslarının, kamu banka performanslarından daha iyi olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu farklılığın, 2017 yılından sonra devlet bankalarında izlenen politika ve alınan kararlardan kaynaklandığı zannedilmektedir. Dolayısı ile devlet bankalarının yeniden güçlendirilmesi ve etkinliği yeniden sağlanmalıdır.

Yapılan bu karşılaştırmalarda da görüldüğü üzere banka performansları değişiklik göstermekte, kimi bankalar sürekli bir iyileşme eğilimi sergilerken bazıları gerilemektedir. Sektörel performansların daimi bir şekilde izlenmesi ve bunun içinde otoriteler tarafından kabul gören yöntemlerden yararlanılması, mevcut durumun profilinin ortaya konulması gibi unsurlar karar vericilerin rasyonel strateji belirlemelerine ve planlama yapmalarına imkan sağlayacaktır. Sonraki çalışmalarda, analize dahil edilen dönemler değiştirilebilir, mevduat bankalara kalkınma ve yatırım bankaları da dahil edilerek tüm sektörün finansal performansı değerlendirilebilir. Ayrıca CAMELS derecelendirme sistemi, son yıllarda pek çok alana uyarlanmaya başlayan Yapay sinir ağları ve/veya makine öğrenme yöntemleri uygulanarak (Le & Viviani,2018) karşılaştırılabilir.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: Birinci yazar /First author %40, İkinci yazar/Second author %30.

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).

3. Bu araştırmada, insanlar, hayvanlar ya da diğer canlılarla herhangi bir şekilde veri toplanmamıştır. Araştırma sürecinde tamamen teorik yaklaşımlar, literatür taramaları, ikincil veri analizleri ve kavramsal değerlendirmeler temel alınmıştır. Çalışma, insan katılımcılarla yapılan anket, görüşme, gözlem gibi doğrudan etkileşim gerektiren bir yöntem içermediği gibi, canlılar üzerinde deney ya da müdahale de içermemektedir.

Kaynakça

- Akın, F. (2017). Finansal krizlerin Türk ekonomisine etkileri ve bu krizlere karşı alınan ekonomik politikalar. *İş ve Hayat*, 3(6), 27-41. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/isvehayat/issue/34275/378810>
- Akyüz, F., Soba, A. Ş. & Yeşil T. (2020). Katılım bankalarının CAMELS analizi yöntemiyle finansal performanslarının değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (87), 145-166.
- Barr, R.S., Seiford, L.M. & Siems, T.F. (1994). Forecasting bank failure: A non-parametric frontier estimation approach. *Louvain Econ. Rev.* 60, 417–429.
- Ben Lahouel, B., Taleb, L., Ben Zaied, Y., & Managi, S. (2024). Financial stability, liquidity risk and income diversification: evidence from European banks using the CAMELS–DEA approach. *Annals of Operations Research*, 334(1-3), 391-422. <https://doi.org/10.1007/s10479-022-04805-1>
- Berger, A. N. & Bouwman, C. H. (2017). Bank liquidity creation, monetary policy, and financial crises. *Journal of Financial Stability*, 30, 139–155.
- Christopoulos, A. G., Mylonakis J. & Diktapanidis, P. (2011). Could Lehman Brothers' collapse be anticipated? An examination using CAMELS rating system. *International Business Research*, 4(2), 11-19.
- Çelik, A.E. (2019). Türk finansman şirketlerinin CAMEL Analizi. *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 14(3). 735-759.
- Çelik, M. & Tekşen, Ö. (2021). Does it matter how to fund?: A research on Turkish deposit banks. *Istanbul Business Research*, 50(2), 359-383. <https://doi.org/10.26650/ibr.2021.50.861522>
- Ege, İ., Topaloğlu, E.E. & Karakozak, Ö. (2015). CAMELS performans değerlendirme modeli: Türkiye'deki mevduat bankaları üzerine ampirik bir uygulama. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 8 (4), s. 109-126.
- Gümüş, F. & Nalbantoğlu, Ö. (2015). Türk bankacılık sektörünün CAMELS analizi yöntemiyle 2002-2013 yılları arasında performans analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 83-106. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akuiibfd/issue/24313/257652>
- IMF Raporu. (2000), Macropprudential indicators of financial system soundness, Occasional Paper. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/op/192/op192.pdf>
- Kandemir, T. & Arıcı, N. D. (2013). Mevduat bankalarında CAMELS performans değerlendirme modeli üzerine karşılaştırmalı bir çalışma (2001-2010). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 61-87.
- Karaca, S. S. & Erdoğan, S. (2018). Türk bankacılık sektörünün 2009-2016 dönemi CAMELS derecelendirme sistemi ile performans analizi. *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 6(3), 23-39. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jimeep/issue/40558/458168>
- Karaçor, Z. Ö., Mangır, F., Kodaz, Ş. S. & Kartal, M. (2017). Kamusal ve özel sermayeli bankaların CAMELS performans analizi: Türkiye örneği. *İGÜ Sos. Bil. Dergisi*, 4(2), ICEFM Özel Sayısı, 47-65.

- Le, H.H. & Viviani, J.L. (2018). Predicting bank failure: An improvement by implementing a machine-learning approach to classical financial ratios. *Research in International Business and Finance*, 44, 16-25.
- Ledhem, M.A. & Mekidiche, M. (2020). Economic growth and financial performance of Islamic banks: a CAMELS approach. *Islamic Economic Studies*, 28(1), 47-62. <https://www.emerald.com/insight/publication/issn/1319-1616/vol/28/iss/1>
- Martin, D. (1977), Early warning of bank failure: A Logit regression approach, *Journal of Banking and Finance*, 1, 249-276.
- Misra, S. K., & Aspal, P. K. (2013). A CAMEL model analysis of state bank group. *World Journal of Social Sciences*, 3(4), 36-55.
- Paksoy, S., & Tıraş, M. F. (2017). Investigating banks'performance for Turkey: An application of PROMETHEE method. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18(1), 143-159.
- Türker Kaya, Y. (2001). Türk bankacılık sektöründe CAMELS analizi. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu MSPD çalışma raporları : 2001/6.
- Uslu A., Türk M., Ertaş F. C.(2019). Türkiye'deki mevduat bankalarının CAMELS performans analizi, *Business & Management Studies: An International Journal BMIJ*, 7(3), 122-139. doi:<http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i3.1235>
- Yazdi, A. K., Okereke, P., Wanke, P., & Mehdiabadi, A. (2021). Credit rating ranking of Iranian banks based on CAMELS and hybrid multi- criteria decision analysis methods in uncertain environment. *International Journal of Operational Research*, 1(1), 1. doi: 10.1504/IJOR.2021.10042454
- Özgür, E. (2021). Kalkınma ve yatırım bankalarının CAMELS analizi yöntemiyle finansal performanslarının değerlendirilmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13(4), 3206-3221. <https://doi.org/10.20491/isarder.2021.1318>
- Kumari P., Bharat, M.K., Birau, R., Narendra, K., Filip, R.D. & Kumar, S. (2023). Analyzing performance of Indian Public Sector Banks using CAMEL Approach, *Economics and Applied Informatics, "Dunarea de Jos" University of Galati, Faculty of Economics and Business Administration*, 2, 31-40.
- Solak, S. (2010). Türk ticari bankacılık sektörünün 2001 krizi öncesi ve sonrası CAMELS analizi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wanke P., Azad, M. A. K., Karbassi Yazdi, A., Birau, F. R. & Spulbar, C. M. (2022). Revisiting CAMELS rating system and the performance of ASEAN banks: A comprehensive MCDM/Z-Numbers approach. *IEEE Access*, 10. 54098-54109, <https://doi:10.1109/ACCESS.2022.3171339>.

Extended Abstract

The banking sector is one of the most important economic sectors and the most influential and responsive to changes occurred whether international or domestic. As with all institutions, measuring the performance of banks, revealing their deficiencies and surpluses has become very important in terms of providing sustainable banking activities. As a part of the global economy, banks are required to continuously evaluate their performance, as they are institutions that are exposed to the impact of many economic and political changes that are foreseen or unseen. On the other side, the face of the globalization is changing continuously and significantly. Banking crises in the past and present time have made it necessary for researchers in many countries to focus on this issue. The CAMELS rating system, which is accepted and used in international platforms, is included in the measurement of bank performance. The method allows banks to be evaluated individually or on a sectoral basis. The CAMELS method a good alternative since it is developed by the supervisory authorities in the USA and generally accepted by many other countries. Therefore, the aim of this study is to examine the comparative financial performance of public and private banks in Türkiye using the CAMELS approach. CAMELS is an acronym for 6 components that are capital adequacy, assets, management capability, earnings, liquidity and sensitivity. Banks that are given an average CAMELS score of less than two are considered to be high-quality institutions. Banks with CAMELS scores greater than three are considered to be less-quality institutions. In other words, a higher number rating will impede a bank's ability to expand through investment, mergers, or adding more branches.

In order to prevent a possible bank attack on an institution with a CAMELS rating, the ratings are not disclosed to the public, but only to the senior management. However, institutions whose condition deteriorates and their CAMELS scores fall are increasingly subject to scrutiny. In this study, with the same precision, the CAMELS scores of the banks were not presented.

The process steps of the CAMELS approach were applied separately for the 6 components specified in the initials of the word CAMELS, and CAMELS values were calculated for each one. The current research has aimed to evaluate Turkish banks' capital adequacy, asset quality, management, earnings, liquidity and sensitivity to the market. The determination of financial performance in terms of CAMELS scores reveals the operating soundness of Turkish banks. On the other side, sharing the CAMELS rating with the public may lead to a financial crisis due to the loss of confidence in banks with low CAMELS performance values and withdrawal of deposits. In this respect, in the current study, giving importance to this sensitivity, CAMELS values obtained for banks are generally interpreted as a bank group without converting them into CAMELS ratings.

Bank ratios used in the present analysis for the period 2010 - 2020 are obtained from the web page of the Banks Association of Türkiye. While evaluating the results of the analysis, CAMELS components are considered as public and private bank groups, and no comments are made on a bank-specific basis. As a result of the analysis, it is seen that public and private banks benefit from the past experience of the Turkish banking system and reduce the level of sensitivity to market risk. In terms of management and capital adequacy, it is seen that some private banks are superior to public banks. In terms of liquidity, it is understood that some private banks are troubled with quite high value, while others seem to have a better performance than the public. Similarly, it is observed that some private deposit banks are clearly superior in terms of profitability.